

ارائه راهکارهای علمی و عملی ایجاد منابع درآمدی پایدار برای دهیاری‌های استان گیلان (مطالعه موردی: دهیاری گیلکجان)

عیسی پوررمضان^۱، رضا مهدوی^۲، مهدی خیاطی^۳

چکیده

دهیاری‌ها به عنوان بازوی اجرایی شوراهای روستا از جمله مهمترین نهادهای مردمی و محلی در ایران هستند که در تأمین منابع مالی مورد نیاز فعالیت‌هایی که به موجب قانون بر عهده آنها گذاشته شده، همواره با دشواری‌هایی مواجه‌اند که توانایی آنها را در ارائه خدمات به جامعه روستایی به چالش می‌کشد. پژوهش حاضر در صدد بررسی و ارائه راهکارهای علمی و عملی به منظور تأمین منابع مالی جدید و پایدار برای دهیاری‌های استان گیلان با محوریت دهیاری گیلکجان می‌باشد که از نظر هدف کاربردی و مبنای روش آن توصیفی - تحلیلی است. داده‌های مورد نیاز تحقیق با استفاده از پرسش‌نامه مقایسه‌های زوجی از گروهی متشکل از خبرگان روستایی و کارشناسان مرتبط با موضوع تحقیق گردآوری شده است. سپس تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار Expert Choice انجام و منابع درآمدی جدید بر حسب درجه اولویت پیشنهاد شده است. در این پژوهش با بهره‌گیری از روش‌های دلفی و فرآیند تحلیل سلسله مراتبی (AHP) برای تدوین بسته‌های اولویت‌بندی شده از منابع درآمدی جدید استفاده شده است. بر این اساس مدل‌سازی مساله تحقیق با شناسایی منابع درآمدی جدید مبتنی بر ویژگی‌های اقتصادی، اجتماعی و محیطی و توانمندی‌های موجود در روستای گیلکجان در قالب روش تحلیل سلسله مراتبی انجام گرفته است که به ترتیب شامل: اصلاح طرح‌های (۰/۰۷۱۶)، ایجاد اقامتگاه و کمپینگ (۰/۰۴۹۱) و پرورش گل و گیاه (۰/۰۴۸۷) به ترتیب دارای اولویت‌های اول تا سوم برای کسب درآمد می‌باشند. کشت دوم (۰/۰۳۴۴)، پرورش ماهی (۰/۰۳۵۱)، ایجاد بازارچه ساحلی (۰/۰۳۱۷) و استعلام نقل و انتقال اسناد رسمی از دهیاری (۰/۰۲۷۰) نیز به ترتیب در درجه اهمیت چهارم تا هفتم قرار گرفتند. دریافت عوارض از اراضی بایر (۰/۰۲۵۹) دارای اولویت هشتم، دریافت عوارض از واگذاری انشعاب آب و امتیاز برق و تلفن (۰/۰۲۳۰) دارای اولویت نهم، دریافت عوارض بیمه اجتماعی و بیمه اراضی و املاک (۰/۰۲۰۱) دارای اولویت دهم و احداث سردخانه (۰/۰۱۲۶) دارای اولویت یازدهم می‌باشند.

واژگان کلیدی: دهیاری، منابع درآمدی پایدار، راهکارها، استان گیلان، گیلکجان

۱. مقدمه

تا پیش از اصلاحات ارضی دهه ۱۳۴۰ اگر چه مالکان ارتباط نزدیکی با بدنه حکومت داشته و به موجب پاره‌ای قوانین برخی کارگزاران منصوب دولت تا اندازه‌ای به امور روستاها می‌پرداختند، اما مدیریت روستایی فرآیندی درون‌زا و قائم به عواملی بود که روابط میان آنها با توجه به شرایط طبیعی و تاریخی شکل‌گیری مناسبات اقتصادی - اجتماعی روستاها صورت‌بندی شده بود. اما پس از اصلاحات ارضی با اجرای یک بسته سیاستی چند منظوره، مدیریت روستایی به طور بنیادینی دستخوش دگرگونی و مداخلات دولت قرار گرفت. از آن زمان تا کنون برای نظم بخشیدن به امور روستاها و هدایت این مجموعه‌های کهن زیست انسانی و طبیعی در مسیر توسعه، قوانین بسیاری وضع و نهادهای متنوعی پدیدار شده که آخرین آنها نهاد عمومی و غیردولتی دهیاری به عنوان مکمل اجرایی شوراهای اسلامی است.

صرف نظر از این که ظهور قوانین و نهادهای یاد شده تا چه اندازه از ضرورت‌های تاریخی تأثیر پذیرفته و یا تا چه اندازه بر اساس نیازهای توسعه روستایی برآمده‌اند، یکی از مهمترین جنبه‌های وجودی آنها ارائه خدمات عمومی و فراهم نمودن زیرساخت‌هایی است که موجب افزایش تولید، درآمد و ارتقای سطح رفاه روستاییان می‌گردد. دهیاری‌ها نیز که اکنون این مسوولیت را بر دوش گرفته‌اند، بر مبنای الگوهای مشارکتی توسعه که خاستگاه تئوریک آنها است، می‌بایست در عمل نیز تعهد خود را به مشارکت نشان دهند. مشارکت مردم در روند توسعه نزد صاحب‌نظران از چنان اعتباری برخوردار است که بعضاً توسعه را معادل مشارکت می‌دانند (مهدوی و نجفی کانی، ۱۳۸۴). از جمله مهمترین زمینه‌های مشارکت مردم در امور روستا، تأمین هزینه فعالیت‌هایی است که در راستای بهبود

Pourramzan@iaurasht.ac.ir

۱. استادیار دانشگاه آزاد اسلامی، واحد رشت، گروه جغرافیا، رشت، ایران

۲. کارشناس ارشد جغرافیای شهری و روستایی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد نجف آباد، نجف آباد، ایران

۳. کارشناس ارشد توسعه روستایی، دانشگاه صنعتی اصفهان، اصفهان، ایران

معیشت روستایی توسط دهیاری انجام می‌گیرد. محدودیت و توزیع نامناسب اعتبارات دولتی و نبود طرح‌ها و برنامه‌های توسعه متوازن ناشی از خلاء طرح‌های آمایشی و کالبدی در کنار رکود اقتصادی و بیکاری و منابع مالی اندک برای اداره اغلب روستاها چشم‌انداز توسعه این مناطق را با ابهامات جدی‌ای رو به رو نموده است (قدیری معصوم و ریاحی، ۱۳۸۳). برای تأمین درآمد مورد نیاز فعالیت‌هایی که دهیاری عهده‌دار انجام آنها است، به فراخور شرایط، می‌توان منابع گوناگونی را در درون و بیرون از روستا جستجو نمود. در این زمینه چهار پرسش کلیدی پیش‌روی دهیاری‌ها قرار دارد:

۱. برای ارتقای سطح زندگی مردم روستایی، دهیاری چه نوع خدماتی را باید عرضه کند؟

۲. با توجه به منابع موجود، دهیاری چه نوع خدماتی را می‌تواند عرضه کند؟

۳. روستاییان توان تأمین مالی چه سطحی از خدمات مورد نیاز را دارند؟

۴. منابع مالی خارج از محیط روستا تا چه اندازه تکافوی نیازهای موجود را می‌کند؟

دهیاری‌ها باید خدماتی را عرضه کنند که جامعه روستایی به آنها نیاز داشته و به طور ملموسی بر معیشت روستاییان اثرات مثبتی دارد، اما این هدف باید با توان مردم محلی برای پرداخت بهای خدمات و یا تمایل آنها برای پرداخت، تعدیل شود. همچنین کسب درآمد از منابع درونی باید متناسب با توان اقتصاد روستایی بوده و از آن فراتر نرود. در جستجوی زمینه‌های جدید کسب درآمد برای دهیاری‌ها ضمن توجه به اصول یاد شده لازم است درآمدهای جدید را پیش از آن که در بودجه سالانه دهیاری، به مبنایی برای اقدام تبدیل شوند، از نظر ملاحظات اقتصادی، اجتماعی، محیطی و خاستگاه بوجود آمدن درآمد مورد ارزیابی قرار داد تا از امکان‌پذیری کسب درآمد و استمرار آن اطمینان حاصل نمود.

۲. طرح مسأله و ضرورت تحقیق

فلسفه وجودی نهادهای محلی بر اساس پیشبرد اهداف توسعه شکل گرفته و فراهم نمودن شرایط لازم برای آنکه روستا به مکان زیست مناسب‌تری برای روستاییان تبدیل شود، مأموریت آنها می‌باشد، به ویژه زمانی که تأمین منابع مورد نیاز از محل بودجه دولتی با دشواری‌های فزاینده‌ای روبرو است، اغلب می‌بایست سبندی از منابع درآمدی جایگزین برای ارایه خدمات مورد انتظار، در اختیار داشته باشند.

دهیاری‌ها به عنوان بازوی اجرایی شوراها در روستا از جمله مهمترین این نهادها در ایران هستند که در تأمین منابع مالی مورد نیاز فعالیت‌هایی که به موجب قانون بر عهده آنها گذاشته شده، همواره با دشواری‌هایی مواجه‌اند که توانایی آنها را در ارایه خدمات به جامعه روستایی به چالش می‌کشد. زیرا ظرفیت بیشتر اقتصادهای روستایی در ایجاد درآمد محدود بوده و میانگین درآمد خانوارهای روستایی نیز در سطح پایینی قرار دارد. از سوی دیگر برای خلق منابع درآمدی جدید مبتنی بر توانمندی‌های محیطی، وجود برخی پیش‌نیازها و بسترهای اقتصادی-اجتماعی ضروری است که تحقق آن، خود در گرو تأمین منابع مالی برای به فعلیت رساندن توانمندی‌های بالقوه می‌باشد. همچنین امکان پاسخ‌گویی به نیازهای گوناگون و گسترده توسعه روستایی با منابع متکی به بودجه دولت با محدودیت‌های جدی روبرو است. بنابراین کاهش شکاف درآمد-هزینه دهیاری‌ها به نحوی که پاسخی درخور به مشکلات پیش‌روی جامعه روستایی بدهد، نیازمند اتخاذ تدبیری است که ضمن شناخت همه ابعاد این مسأله، با توجه به فرصت‌های پنهان موجود در ظرف روستا، منابع نوین درآمدزایی را شناسایی نموده و راهکاری پایدار برای استقرار نظام درآمدی متکی بر توانمندی‌های محلی ارایه نماید.

بدهی است به میزانی که منابع مورد نیاز اجرای برنامه‌های توسعه درون‌زا بوده و بر بهره‌برداری از توانمندی‌های درونی متکی باشد، به همان نسبت اقبال بیشتری برای موفقیت در دستیابی به اهداف توسعه وجود خواهد داشت. با تعمیم این چارچوب به سطوح اجرایی پایین‌تر و موجودیت‌های محلی می‌توان چنین استدلال نمود که حاکمیت‌های محلی همچون دهیاری‌ها نیز برای آن که بتوانند نقشی مؤثر در مجموعه نظام مدیریتی کشور بر عهده گیرند و دولت مرکزی را در دستیابی به اهداف توسعه ملی یاری دهند، ناگزیر به ارتقای سطح توان مالی خود و به ویژه افزایش سهم منابع غیردولتی در بودجه دهیاری‌ها می‌باشد. اما جستجوی منابعی که چنین هدفی را برآورده سازد بدون انجام بررسی‌های دقیق برای شناسایی و عملیاتی کردن آنها به آسانی ممکن نمی‌گردد.

بر این اساس پژوهش حاضر با هدف ارائه راهکارهای علمی و عملی به منظور ایجاد منابع درآمدی پایدار برای دهیاری‌های استان گیلان که به صورت موردی بر روی دهیاری گیلاکجان انجام شده در صدد پاسخ‌گویی به سوال‌های زیر است:

۱. منابع درآمدی کنونی دهیاری گیلاکجان کدام‌اند؟

۲. فعالیت‌های اقتصادی عمده در روستای گیلاکجان کدام‌اند و کدام یک قابلیت کسب درآمد برای دهیاری را دارد؟

۳. برای افزایش درآمد دهیاری روستای گیلاکجان در خارج از روستا چه راهکارهایی وجود دارد؟

۴. هر یک از منابع درآمدی شناسایی شده از نظر شاخص‌های اقتصادی، اجتماعی، محیطی و قانونی تا چه اندازه عملیاتی بوده و قابل اتکا می‌باشند؟

۳. مروری بر ادبیات موضوع

دیدگاه‌ها و نظریه‌های توسعه از هنگام ظهور پس از جنگ جهانی دوم تا کنون در برخورد با واقعیت تحول یافته‌اند. تا اواخر دهه ۱۹۷۰ بیشتر نظریه پردازان توسعه در کشورهای توسعه یافته برای حل مشکلات اقتصادی و اجتماعی به "دولت بزرگ" اعتقاد داشتند. در کشورهای در حال توسعه نیز اعتقاد بر این بود که بخش خصوصی از قدرت و توان لازم برای بسیج توسعه برخوردار نیستند پس دولت باید از طریق شرکت‌های دولتی منابع لازم را تجهیز کند. مکتب نوسازی ابزار نظری چنین سیاستی را در کشورهای یاد شده فراهم می‌کرد. کارایی اندک، زیان‌دهی، تورم نیروی کار و نبود انعطاف پذیری لازم در شرکت‌های دولتی و فشار سیاسی در اواخر دهه هفتاد میلادی سبب شد تا دیدگاه‌های طرفداران اقتصاد بازار مورد توجه قرار گیرد. آنها خصوصی‌سازی را یک کمال مطلوب دانسته و خواهان کاهش سهم دولت در تولید ناخالص داخلی و محدود کردن نقش دولت در اقتصاد بودند. همچنین بر این عقیده بودند که بازارها مهمترین نتایج را به بار آورند و قیمت‌ها بهترین تخصیص دهنده منابع هستند. اما از اواخر دهه ۱۹۹۰ موج تازه‌ای از نظریات و رویکردها آغاز شد. در این نگرش جدید به توسعه، بر خلاف نگاه پیشین که توسعه را مترادف با رشد اقتصادی می‌دانست، توسعه پایدار، مساوات طلبانه و مردم سالار به عنوان اهداف توسعه قلمداد گردید و بر "حکمرانی خوب" تاکید شد. با تقسیم‌بندی زمانی، می‌توان شعار دوره اول را "دولت، موتور توسعه"، دوره دوم را "دولت کوچک" و شعار دوره سوم را "حکمرانی خوب" به معنای اعمال قدرت اقتصادی، سیاسی و اداری بر اساس قانون، پاسخ‌گویی و اثربخشی دانست (ایمانی جاجرمی و فیروزآبادی، ۱۳۸۶).

در نظام‌های سیاسی متمرکز، مهم‌ترین سیاست‌ها و برنامه‌ها اعم از ملی و محلی در مرکز سیاسی کشور یا پایتخت تعیین می‌شود. مجریان این سیاست‌ها و برنامه‌ها نیز عمدتاً سازمان‌ها و دستگاه‌های اجرایی دولتی هستند که بخش عمده‌ای از خدمات محلی را به مردم ارائه می‌دهند. در چنین شرایطی، سازمان‌های محلی مانند شهرداری‌ها و دهیاری‌ها نقش اندکی در جریان اداره امور محلی دارند. آنها عمدتاً ادارات محلی به شمار می‌روند که موظفند بر اساس سیاست‌های ابلاغ شده از مرکز عمل کنند. اما در نظام‌های سیاسی نامتمرکز مانند نظام فدرال، تقسیم کار میان سازمان‌های مرکزی و سازمان‌های محلی انجام پذیرفته است. متولی امور محلی در چنین نظام‌هایی، سازمان‌های منطقه‌ای و محلی هستند که به آنها «حکومت محلی» گفته می‌شود. با وجود پیشینه تاریخی ممتدی که در زمینه اداره خودجوش امور محلی در ایران وجود دارد، به نظر می‌رسد مهم‌ترین نهادهای مدیریت محلی یعنی شوراها، شهرداری‌ها و دهیاری‌ها هنوز از نقش و جایگاه مناسبی به منظور تحقق نظام مطلوب حکمرانی محلی برخوردار نیستند. این در حالی است که قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران برای عناصر مدیریت محلی در قالب شوراهای اسلامی جایگاه ویژه و برتری قرار داده است (آخوندی، ۱۳۸۸).

این مشکلات در حالی دامنگیر نهادهای مدیریت محلی کشور است که بر اساس دیدگاه‌های نوین جهانی، هدف نهادهای مدیریت محلی تنها ارائه خدمات سنتی مانند جمع آوری زباله نیست، بلکه دامنه وسیعی از نقش‌ها همچون هدایت توسعه اقتصادی و ایجاد اشتغال برای جامعه محلی و نیز برنامه‌ریزی و فعالیت در امور اجتماعی، فرهنگی و حتی امور امنیتی و نیز ارتقای کیفیت زندگی را در بر می‌گیرد.

در پرتو دیدگاه حکمرانی خوب سازمان‌هایی که مدیریت امور عمومی جامعه را بر عهده دارند، باید بر شفاف، پاسخ‌گو و قانون‌مدار باشند. مدیریت محلی به عنوان نهاد سیاستگذار و مجری برنامه‌ها و پروژه‌های شهر و روستا نقش مهمی در کاهش نابرابری‌های اقتصادی و اجتماعی داشته و کارآمدی سازمان‌های عمومی ارائه دهنده خدمات در سطح محلی نقش مهمی در ایجاد ظرفیت‌های توسعه در هر جامعه دارد (ایمانی جاجرمی و فیروزآبادی، ۱۳۸۶).

سازمان‌های محلی از جمله انواع سازمان‌ها می‌باشند که بر اثر تحول در شیوه‌های مدیریتی مورد توجه قرار گرفته‌اند. پایه و اساس سازمان‌های محلی بر اصل حاکمیت مردم بر مردم بنا نهاده شده است و مشارکت، فلسفه وجودی این نهادها می‌باشد. سازمان محلی موجودیتی سازمان یافته است که دارای ویژگی‌های حکومتی بوده و از استقلال مالی و اداری (و نه سیاسی) قابل ملاحظه‌ای برخوردار می‌باشد که هدف از ایجاد آن ارائه خدمات عمومی به مردم محلی با حداکثر کارایی و اثربخشی است. دهیاری‌ها نیز به عنوان سازمان‌های محلی از یک سو با دستگاه‌های دولتی همچون فرمانداری‌ها و استانداری‌ها در ارتباط بوده و از سوی دیگر از طریق شوراها با بدنه اجتماع در تماس‌اند. با توجه به جایگاه دهیاری‌ها و تعریفی که از سازمان‌های محلی ارائه شد، هر عاملی که استقلال اداری و البته مالی این نهاد را مخدوش نماید، مستقیماً بر کارایی آنها تأثیر گذاشته و دهیاری‌ها را از دستیابی به اهدافی که برای تحقق آن شکل گرفته‌اند بازمی‌دارد (بدری و نعمتی، ۱۳۸۶).

دهیاری یکی از اقسام سازمان‌های محلی است که در ایران آخرین حلقه مدیریتی در سلسله مراتب مدیریتی کشور بوده و پایین‌ترین سطح تقسیمات کشوری را تشکیل می‌دهد (جدول ۱). بر اساس ماده ۲ اساسنامه، تشکیلات و سازمان دهیاری‌ها، دهیاری یک نهاد عمومی غیردولتی به شمار می‌رود که دارای شخصیت حقوقی مستقل است و به صورت خودکفا اداره می‌شود. به عبارت دیگر دهیاری سازمانی مدنی و نیمه دولتی است که محدوده خدماتی آن، محدوده قانونی روستا بوده و زیر نظر دهیار اداره می‌گردد.

جدول ۱. جایگاه دهیاری در تقسیمات کشوری

واحد تقسیمات کشوری	مسوول	نهاد مربوطه	مرکز
کشور	وزیر کشور	وزارت کشور	پایتخت
استان	استاندار	استانداری	مرکز استان
شهرستان	فرماندار	فرمانداری	مرکز شهرستان
بخش	بخشدار	بخشداری	مرکز
شهر	شهردار	شهرداری	-
روستا	دهیار	دهیاری	-

منبع: پورعیسی، ۱۳۸۸

دهیاری‌ها دارای کارکردهای متعددی هستند که از آن جمله می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

۱. بازوی اجرایی شورای اسلامی در نظام مدیریت روستایی.
۲. ارائه خدمات و تسهیلات عمومی.
۳. تقویت روند توسعه اجتماعی.
۴. بسترسازی شهرهای آینده و کنترل کننده روند مهاجرت از روستا به شهر.
۵. حفاظت از امکانات زیربنایی احداث شده در نواحی روستایی.
۶. تقویت روند توسعه کشاورزی.
۷. قابلیت تصدی بسیاری از وظایف بخش دولتی (بدری و موسوی، ۱۳۸۸).

همچنین دهیاری‌ها کارکردهای اقتصادی گوناگونی دارند که برخی از مهمترین آنها عبارتند از :

۱. شناسایی زمینه‌های اشتغال در روستا و مساعدت در جهت تأمین کار برای افراد جویای کار با همکاری دستگاه‌های ذی‌ربط.
۲. همکاری با مراجع قانونی در جهت دسترسی مردم روستا به آرد و نان مرغوب.
۳. مراقبت و اهتمام کامل در نصب برگه قیمت بر روی اجناس و اجرای تصمیمات شوراسی اسلامی بخش و روستا نسبت به ارزانی و فراوانی خواربار و مواد مورد نیاز عمومی.
۴. پیگیری و مساعدت در جهت ایجاد صندوق قرض‌الحسنه.
۵. معرفی خانواده‌های بی سرپرست و بی بضاعت به سازمان بهزیستی کشور و کمیته امداد امام خمینی (ره) و مساعدت به آنها در حد امکانات.
۶. همکاری با شوراهای بخش و بخشداری به منظور بررسی و صدور پروانه کسب.
۷. تهیه تعرفه عوارض با همکاری شورا و ارائه آن به شورای اسلامی بخش.
۸. وصول عوارض مصوب مراجع قانونی و مصرف آن در موارد معین.
۹. تشویق و ترغیب روستاییان به توسعه صنایع دستی و اهتمام به ترویج، توسعه و بازاریابی محصولات کشاورزی و دامی روستا.
۱۰. کمک به شورا در خصوص بررسی و شناخت کمبودها، نیازها و نارسایی‌های اقتصادی و تهیه طرح‌ها و پیشنهادهای اصلاحی و عملی در زمینه‌های یاد شده و ارائه آن به مسئولان ذی‌ربط جهت اطلاع، برنامه‌ریزی و اقدام.
۱۱. تعیین نرخ (آب، برق و مخابرات) تا زمان اقدام مراجع ذی‌ربط (پورعیسی، ۱۳۸۸).

۴. پیشینه تحقیق

کالوو^۱ در مطالعه‌ای تلاش نموده چارچوب مالی پایداری برای تأمین هزینه نگهداری راه‌های روستایی ارائه کند. در این تحقیق سه منبع موجود تأمین مالی شامل کمک‌های مالی افراد و نهادها، بودجه دولت مرکزی و درآمد محلی شناسایی شده است که بخش عمده درآمد محلی از مالیات بر مشاغل همچون کشاورزی و ساختمان‌سازی و مالیات بر زمین بدست می‌آید. اما به دلیل نوسانات و رکود حاکم بر فضای کسب و کار مشاغل گوناگون، درآمد محلی نامنظم و ناکافی است. در این تحقیق که بخشی از برنامه حمل و نقل

۱. Calvo

روستایی برای سال ۲۰۰۱ در مالووی می‌باشد برای ایجاد منابع درآمدی مطمئن، زمینه‌های جدیدی برای تأمین هزینه‌های نگهداری راه‌های روستایی شامل گرفتن مالیات از استفاده‌کنندگان از راه، مالیات بر دارایی‌ها و مالیات بر سوخت وسایل نقلیه پیشنهاد شده است. همچنین با توجه به فقر اغلب مردم روستایی در منطقه مورد مطالعه، استفاده از نیروی کار روستاییان مورد تأکید قرار گرفته. اما ایجاد ترکیبی از مالکیت خصوصی-دولتی با گسترش مالکیت کشاورزان خرده‌پا بر راه و تعمیر و نگهداری آن به عنوان مهمترین راهبرد تأمین منابع مالی مورد نیاز معرفی شده است (Calvo, ۱۹۹۸).

اسلاگت و داکسن^۱ در سال ۱۹۹۰ با استفاده از داده‌های گردآوری شده از ۱۲ روستا در ایالت اوکلاهما در ایالات متحده، نمونه‌های مورد مطالعه را در گروه‌های مختلف شغلی و درآمدی طبقه‌بندی کرده و بر این اساس اهمیت منابع گوناگون درآمدی را در تأمین مالی بودجه دولت محلی در سطح روستاها برای دهه ۱۹۸۰ میلادی مورد بررسی قرار دادند. نتایج این مطالعه نشان می‌دهد که درآمد نهادهای مدیریت روستایی از ترکیبی از منابع محلی، ایالتی و دولت فدرال تأمین می‌گردد که به دلیل وجود بسترهای قانونی مناسب، شرایط لازم برای وضع مالیات بر فروش به عنوان یک منبع درآمدی فراهم است. مدیریت روستا در تصمیم‌گیری چگونگی مصرف عواید محلی در مقایسه با بودجه اختصاص یافته از محل بودجه ایالتی و دولت فدرال از آزادی عمل بیشتری برخوردارند. بودجه ایالتی از محل خاصی تأمین و مصارف معینی دارد. برای نمونه بودجه تخصیص یافته برای راه روستایی صرفاً از محل مالیات بر سوخت و عواید بدست آمده از واگذاری امتیاز وسایل نقلیه تأمین می‌شود و یا بودجه جاری نهادهای مدیریت روستایی از محل واگذاری پروانه قایقرانی و صدور گواهینامه بدست می‌آید. از این رو حاکمیت‌های محلی برای افزایش درآمدهای خود از سطوح محلی تمایل بیشتری دارند. به همین دلیل علاوه بر مالیات بر فروش، دریافت بهای خدمات ارائه شده از سوی حکومت محلی و بهره‌دهی از محلی سرمایه‌گذاری این وجوه در صندوق مالی روستا به عنوان منبع دیگری برای تأمین مالی فعالیت‌ها در سطوح محلی پیشنهاد شده است. همچنین نتایج تحقیق نشان می‌دهد که در اغلب روستاهای مورد مطالعه ارزش دارایی‌ها طی دوره مورد بررسی افزایش داشته است که بر این اساس مالیات بر دارایی نیز به عنوان یکی دیگر از راه‌های افزایش درآمد شناخته شده است (Sloggett & Doeksen, ۱۹۸۸).

انسیتیتو میکلسن^۲ در گزارشی با عنوان "چالش‌های نوین دولت محلی در افزایش درآمد"، نتایج بررسی‌های انجام شده در مورد نقاط ضعف نظام مالیاتی و تأثیر آن بر درآمد دولت محلی در تانزانیا را منتشر نموده است. بر اساس این گزارش ارتباط ضعیف میان نظام مالیاتی دولت مرکزی و دولت محلی و همچنین ناپایداری قوانین مالیاتی در سطوح مختلف موجب گرفتن مالیات مضاعف شده بود که پس از منطقی کردن رویه‌های مالیاتی، درآمد شوراهای روستایی از محل مالیات با کاهش ۴۰ تا ۵۰ درصدی روبرو و نگرانی‌هایی را در مورد ورشکستگی و استقلال مالی آنها ایجاد نمود. اما در کنار برخی اثرات منفی ناشی از اجرای سیاست‌های اصلاح نظام مالیاتی که در کوتاه مدت منجر به کاهش درآمد موجودیت‌های محلی شده بود، به تدریج اثرات مثبت آن ظهور نمود. بدین معنی که دولت تانزانیا در تلاش برای افزایش درآمد شوراهای روستایی و دولت مرکزی و همچنین بهبود خدمات ارائه شده توسط آنها، به اصلاح و بهبود روندها، ساختارها و یکسان‌سازی روش‌ها و قوانین مالیاتی روی آورده تا در کنار ایجاد منابع درآمدی پایدار و تضمین شده، بهره‌وری کاربرد منابع در نهادهای مدیریتی را نیز ارتقا دهد. از این رو اصلاح نظام مالیاتی که موجب حذف برخی از مالیات‌های اضافی و کاهش درآمد دولت‌های محلی و شوراهای روستایی گردید با افزایش بهره‌وری فعالیت‌ها، کاهش هزینه‌های خدمات و محدود نمودن برگزاری جلسات، کارگاه‌ها و همایش‌های غیرضروری در کنار افزایش کارایی هزینه‌ها، جبران شد.

همچنین حذف مالیات مضاعف موجب ایجاد درآمدهای جدیدی از محل افزایش سهم خودیاری و پرداخت هزینه خدمات اجتماعی شد. از سوی دیگر بهبود مدیریت مالی و ارتقای ظرفیت مدیریتی شوراهای روستاها روش دیگری بود که برای کاهش شکاف درآمد - هزینه شوراهای تانزانیا بکار گرفته شد. در زمینه وضع مالیات‌های جدید نیز، یکسان‌سازی معیارهای تعیین نرخ مالیات و وضع مالیات بر تولیدات کشاورزی، وضع مالیات بر محصولات صادراتی در نقطه صادرات از دیگر پیشنهادهایی بود که از سوی شورای عالی درآمد در تانزانیا مطرح شده است. در گزارش انسیتیتو میکلسن، مالیات بر انواع دارایی‌ها که به دلیل بروز برخی کاستی‌های حقوقی و اداری، از اهمیت چندانی در بودجه دولت‌های محلی برخوردار نبود، از جمله دیگر اشکال مالیاتی است که برای تأمین بودجه از جذابیت ویژه‌ای برخوردار است (Michelsen Institute, ۲۰۰۰).

کلوویتسکووا و لاکوونکو^۳ در پژوهشی به بررسی راهکارهای افزایش ظرفیت تأمین منابع مالی حاکمیت‌های محلی در اکراین پس از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی پرداخته‌اند. بر اساس پیش‌نویس اولیه گزارش این تحقیق، ظرفیت پایین دولت‌های محلی تازه تأسیس در مدیریت و تأمین منابع مالی مورد نیاز، یکی از مهمترین مسایل اکراین در زمینه تمرکززدایی مالی پس از فروپاشی شوروی و کسب استقلال بود. افزایش سریع تعداد زیادی از سکونتگاه‌های روستایی که افزایش تعداد شوراهای روستایی از ۸۹۹۶ شورا در سال ۱۹۹۱ به ۲۸۶۵۱ شورا در سال ۲۰۰۱ را در پی داشت موجب ظهور انبوهی از مدیریت‌های محلی گردید که توانایی ارائه خدمات عمومی را

۱. Sloggett & Doeksen

۲. Michelsen Institute

۳. Kolovitskova & Lukovenko

نداشته، فاقد منابع درآمدی مختص خود بوده و از انگیزه کافی برای ایجاد و بهبود منابع درآمدی نیز برخوردار نبودند. در چنین شرایطی مشخص نبودن نقش مدیریت‌های محلی و عدم وجود مرزهای تعریف شده میان مدیریت‌های خودگردان محلی و نهادهای دولت مرکزی که ریشه در ساختارهای بجا مانده از رژیم گذشته داشت، موجب شد تا روابط میان سازمان‌ها و دستگاه‌های اجرایی در سطوح مختلف به میدان نبردی برای دستیابی به سهم بیشتری از بودجه عمومی، تغییر کارکرد دهد. از این رو دولت مرکزی بر آن شد تا با صورت‌بندی جدیدی، روابط مالی نوینی را شکل داده و منابع عمومی را میان دولت‌های محلی باز توزیع کند. علاوه بر باز توزیع بودجه عمومی، در مدل اوکراینی افزایش ظرفیت تأمین مالی نهادهای محلی، از رهیافت همکاری افقی میان روستاها و یا چند روستا با یک یا چند شهر کوچک استفاده شده است. بدین ترتیب که با عقد قرارداد همکاری میان چند سکونتگاه برای ارائه خدمات، هزینه‌های آن به طور مشترک و به نسبت‌هایی که مورد توافق طرفین قرار می‌گیرد، تأمین می‌شود. همچنین مدیریت‌های محلی مختلف با تسهیم منابع مالی اندک خود با دیگر همسایگان، تأمین مالی لازم برای انجام سرمایه‌گذاری‌های انتفاعی را انجام داده و نهایتاً به نسبت سهمی که در تأمین مالی داشته‌اند، در مدیریت و منافع ناشی از آن سهیم می‌گردند. همچنین در برخی موارد مدیریت‌های محلی همجوار یک دولت محلی خودگردان را برای اداره امور روستاهای زیر پوشش پی‌ریزی می‌نمایند. در چنین شرایطی روستاهای عضو، منابع خود را با یکدیگر ترکیب نموده و با ایجاد محیط کسب و کار جدید، زمینه جذب سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی را فراهم می‌کنند تا با توسعه زیرساخت‌ها، درآمد خود را از محل مالیات‌هایی که می‌گیرند، افزایش دهند. برای نمونه حاکمیت‌های محلی روستایی در منطقه فقیرنشین سوداک^۱ که از پتانسل بالایی در زمینه توسعه خدمات و مشاغل کوچک و همچنین چشم‌انداز مناسب برای جذب گردشگر برخوردارند، با ترکیب منابع مالی، طبیعی و انسانی خود با یکی از شهرهای اطراف که دارای وضعیت اقتصادی مطلوبی می‌باشد، سرمایه مورد نیاز برای توسعه زیرساخت حمل و نقل و بازسازی بناهای تاریخی در روستاها را تأمین نموده‌اند (Kolovitskova & Lukovenko, ۲۰۰۳).

۳. روش شناسی تحقیق

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و مبنای روش آن توصیفی - تحلیلی است. معرفی یک پایه درآمدی مستمر و مطمئن برای دهیاری، نیازمند استفاده از سنج‌های گوناگون برای سنجش درجه اعتبار و اولویت هر یک از منابع درآمدی پیشنهادی می‌باشد. از این رو با توجه به لزوم بررسی ملاک‌های متعدد در مورد هر یک از زمینه‌های کسب درآمد و همچنین به دلیل محدودیت‌های آماری موجود، بویژه در زمینه درآمدها، در این پژوهش از روش‌های دلفی و فرآیند تحلیل سلسله مراتبی (AHP)^۲ برای تدوین بسته‌ای اولویت‌بندی شده از منابع درآمدی جدید استفاده شده است. AHP یکی از پرکاربردترین فنون تصمیم‌گیری چند منظوره (MADM)^۳ برای وضعیت‌های پیچیده‌ای است که دارای سنج‌ها و معیارهای چندگانه و متضادی می‌باشند. بر این اساس مدل‌سازی مساله تحقیق با شناسایی منابع درآمدی جدید مبتنی بر ویژگی‌های اقتصادی، اجتماعی و محیطی و توانمندی‌های موجود در روستای گیلاکجان در قالب روش تحلیل سلسله مراتبی انجام گرفته است. داده‌های مور نیاز تحقیق نیز با استفاده از پرسش‌نامه مقایسه‌های زوجی از گروهی متشکل از خبرگان روستایی و کارشناسان مرتبط با موضوع تحقیق گردآوری شده است. سپس تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار Expert Choice انجام و منابع درآمدی جدید بر حسب درجه اولویت پیشنهاد شده است.

۴. محدوده مورد مطالعه

روستای گیلاکجان (دهیاری) از توابع دهستان رضامله در بخش مرکزی شهرستان رودسر بوده که در مسیر جاده رودسر- کلاچای واقع شده است. این روستا به دلیل واقع شدن در کنار سواحل دریای خزر از پتانسیل بالایی برای ایجاد و توسعه فعالیت‌های گردشگری برخوردار است. فعالیت عمده مردم روستای گیلاکجان زراعت و باغداری است که برنج، کیوی و مرکبات از مهمترین محصولات روستا به شمار می‌رود. بر اساس اطلاعات سرشماری نفوس مسکن سال‌های ۱۳۶۵، ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵، جمعیت روستای گیلاکجان با ۳۵ درصد کاهش، از ۱۱۱۶ نفر در سال ۱۳۶۵، به ۷۲۰ نفر در سال ۱۳۸۵ رسیده است. در همین مدت تعداد خانوار در روستای گیلاکجان از ۲۰۹ خانوار به ۲۲۶ خانوار افزایش یافته است که با توجه به کاهش جمعیت در دوره مورد بررسی نشان دهنده کاهش بعد خانوار می‌باشد. شاخص بعد خانوار نیز گویای آن است که در سال ۱۳۶۵ هر خانوار به طور متوسط ۵/۳ عضو داشته، در حالی که این شاخص در سال ۱۳۸۵ به ۳/۲ نفر در هر خانوار کاهش یافته است (معاونت برنامه‌ریزی استانداری گیلان، ۱۳۸۶).

۱. Sudak

۲. Analytical Hierarchy Process

۳. Multi Attribution Decision Making

۵. یافته‌های تحقیق

پژوهش حاضر با هدف شناسایی و معرفی منابع درآمدی پایدار و افزایش درآمد دهیاری گیلاکجان انجام شده است. برای این منظور پس از مطالعه اسنادی، مشاهدات میدانی و مصاحبه با کارشناسان و خیرگان محلی فهرستی از منابع درآمدی پیشنهادی و معیارهایی برای ارزیابی آنها تهیه شد. درگام بعدی با استفاده از روش دلفی و حذف و اصلاح گزینه‌های درآمدی پیشنهادی و معیارهای ارزیابی توسط گروه دلفی، نهایتاً ۱۱ عنوان برای افزایش درآمد دهیاری پیشنهاد شد. از میان معیارهای ارزیابی و انتخاب گزینه‌های درآمدی نیز ۵ معیار باقی ماند.

۱.۵. معیارها

۱-۱-۵. درون‌زا بودن درآمد: این معیار از آن جهت دارای اهمیت است که در تعریف هر منبع درآمدی جدید باید به خاستگاه درونی و بیرونی آن توجه نمود. زیرا آن دسته از منابع درآمدی که ریشه در توانمندی‌ها و قابلیت‌های منطقه مورد مطالعه دارند، به دلیل وابستگی و پیوستگی با محیط اقتصادی، اجتماعی و طبیعی، در مقایسه با منابعی که وابسته به عوامل بیرونی و خارج از حوزه نفوذ و عمل روستا قرار دارند، از تضمین بیشتری برای عملیاتی شدن برخوردارند.

۱-۲-۵. استمرار درآمد: بدیهی است درآمدهای مقطعی و درآمدهایی که در دوره‌های زمانی مختلف از نوسان زیادی برخوردارند، در تأمین منابع مورد نیاز بودجه سالانه دهیاری نمی‌توانند منابع قابل اتکایی به شمار روند. از این رو اطمینان از استمرار درآمد و پایداری آن در برابر تغییرات اقتصادی یا محیطی، منابع تأمین بودجه را مستحکم‌تر می‌سازد.

۱-۳-۵. بالا بودن درآمد: بالا بودن درآمد از آن جهت دارای اهمیت است که درآمدهای بدست آمده از یک منبع درآمدی، هزینه تلاش‌های مورد نیاز برای جذب منابع از آن محل را بازگرداند و علاوه بر آن مازادی برای مصارف بعدی نیز ایجاد کند. کسب درآمد بالا از یک منبع درآمدی فی‌نفسه امری مطلوب تلقی می‌گردد اما این واقعیت نباید به معنی کم اهمیت شمردن منابعی با سطوح درآمدی پایین تر تلقی گردد، بلکه این امر بدان معنی است که منابع با سطوح درآمدی بالا، در مقایسه با منابعی که درآمد کمتری ایجاد می‌کنند، دارای اولویت هستند.

۱-۴-۵. وجود پشتوانه قانونی: منابع کسب درآمد برای دهیارها در قانون مشخص شده است و دهیاری‌ها نمی‌توانند خارج از محدوده قانونی به کسب درآمد بپردازند. از سوی دیگر زمینه‌های درآمدی یافت می‌شود که امکان کسب درآمد از آنها وجود دارد اما به دلیل عدم وجود پشتوانه قانونی و یا نارسایی در دستورالعمل‌ها و آیین‌نامه‌های اجرایی، احصاء درآمد از این منابع با مشکل روبرو می‌شود. همچنین در برخی موارد قانون اجازه کسب درآمد از منبع معینی را داده اما بنا به دلایلی کسب درآمد از آن محل عملاً امکان‌پذیر نیست. در چنین مواردی با رفع موانع موجود بر سر راه کسب درآمد، به دلیل وجود زمینه‌های قانونی لازم، رفع موانع و احصاء درآمد با سهولت بیشتری انجام می‌گیرد.

۱-۵-۵. نیاز به سرمایه‌گذاری اندک: با توجه به نوپا بودن نهاد دهیاری و کوچک بودن حجم اقتصاد روستایی، دهیاری‌ها از منابع مالی چندانی برای انجام سرمایه‌گذاری‌های مولد و یا خرید کالاهای سرمایه‌ای برخوردار نیستند. اگر چه در چنین مواردی مکانیزم‌هایی مانند جذب سرمایه از بخش خصوصی و یا دریافت وام برای دهیاری‌ها پیش‌بینی شده، اما این شیوه جذب منابع مالی با دشواری‌های خاص خود همراه است. از این رو طرح‌های درآمدی که کسب درآمد از آنها مستلزم سرمایه‌گذاری اولیه زیادی نباشد در اولویت قرار می‌گیرند.

۲.۵. گزینه‌های درآمدی

۱-۲-۵. اصلاح طرح هادی: با توجه به محدودیت‌های بخش کشاورزی در ایجاد اشتغال و درآمد برای روستاییان و به تبع آن برای دهیاری، و با هدف استفاده بهینه از عامل زمین، تعدادی از منابع درآمدی پیشنهادی در این تحقیق در حوزه توسعه فعالیت‌های تجاری و گردشگری مطرح شده است. از این رو برای گسترش بخش خدمات و افزایش نقش آن در تأمین درآمد، نیاز به تغییر کاربری برخی از اراضی مستعد در این زمینه می‌باشد و این امر نیازمند بازنگری و اصلاح طرح هادی متناسب با نیازهای کنونی روستا می‌باشد.

۲-۲-۵. ایجاد اقامتگاه و کمپینگ: موقعیت مکانی روستای گیلاکجان به لحاظ ساحلی بودن و قرار گرفتن در مسیر شهرهای رودسر و کلاچای، این امکان را فراهم می‌سازد تا با بهره‌گیری از مواهب طبیعی و راه دسترسی مناسب، از میان انبوه گردشگرانی که سالانه وارد استان می‌شوند سهمی هر چند اندک را به خود اختصاص دهد. برای این منظور احداث اقامتگاه، کمپینگ و در صورت تأمین سرمایه مورد نیاز احداث هتل آپارتمان می‌تواند به منبع درآمدی مطمئنی برای دهیاری و با گسترش بخش خدمات، به عاملی برای رشد و شکوفایی اقتصاد روستا تبدیل شود.

۳-۲-۵. **پرورش گل و گیاه:** پرورش گل و گیاه یکی از زمینه‌های شغلی موجود در منطقه مورد مطالعه است. با توجه به شرایط محیطی مناسب برای این منظور، دهیاری گیلاکجان می‌تواند با دریافت وام یا اجرای پروژه مشترک با برخی شهرداری‌ها نسبت به تأمین نیازمندی‌های روستاها و شهرداری‌های شهرستان رودسر و در صورت گسترش فعالیت، نیاز شهرداری‌های استان را به نهال و دیگر گیاهان مورد نیاز تأمین نماید.

۴-۲-۵. **احداث بازارچه ساحلی:** بازارچه ساحلی مکمل اقامتگاه و کمپینگ می‌باشد. برای تأمین نیاز گردشگران به کالاهای مصرفی و خدمات مورد نیاز آنها احداث بازارچه ساحلی مجموعه گردشگری منسجمی را در فضای کالبدی روستا ایجاد می‌کند.

۵-۲-۵. **استعلام نقل و انتقال اسناد رسمی از دهیاری:** ردیف ۰۱۰۲۰۰۶ بودجه شهرداری‌ها به عوارض بر معاملات غیرمنقول اختصاص یافته است. به دلیل عدم استعلام نقل و انتقال اسناد رسمی از دهیاری‌ها، چنین منبع درآمدی برای روستاها تعریف نشده است. وصول عوارض نقل و انتقال اسناد رسمی منوط به استعلام آن از دهیاری می‌باشد که در حال حاضر دفاتر اسناد رسمی ملزم به این کار نیستند. بنابراین برای تحقق این گزینه درآمدی می‌بایست مطالبه همه جانبه دهیاری‌ها از مراجع ذی‌ربط برای تصویب قانون صورت گیرد.

۶-۲-۵. **دریافت عوارض از واگذاری انشعاب آب و امتیاز برق و تلفن:** در کنار عوارض ساخت و ساز، می‌توان عوارضی را نیز بر واگذاری انشعاب آب، و حق امتیاز تلفن و برق وضع نمود، لیکن به دلیل عدم وجود این نوع عوارض در قانون، مانند: عوارض نقل و انتقال اسناد رسمی که در بند پیشین مورد اشاره قرار گرفت، می‌بایست پیش از آن اجازه قانونی لازم از مراجع ذی‌صلاح کسب شود.

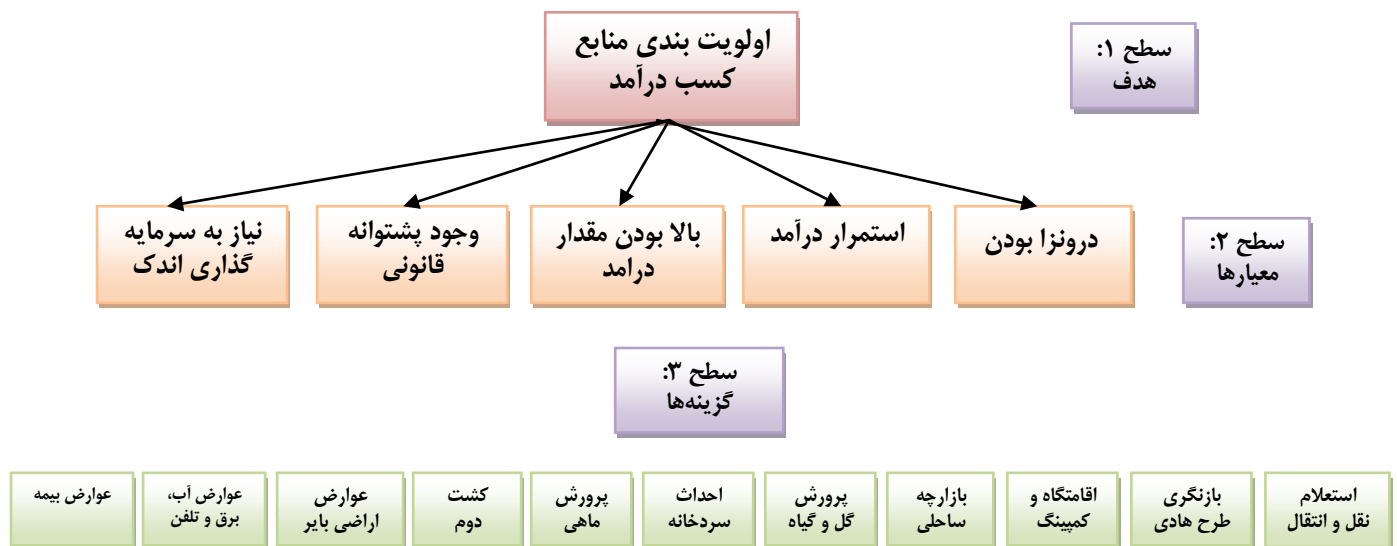
۷-۲-۵. **احداث سردخانه:** با توجه به مزیت‌های جغرافیایی روستای گیلاکجان به لحاظ دسترسی به راه اصلی و نزدیکی به بازارهای مصرف، احداث سردخانه از طریق دریافت وام، اجرای پروژه مشترک با دیگر دهیاری‌ها و شهرداری‌ها و یا جذب سرمایه‌گذار خصوصی می‌تواند منبع درآمدی پایداری را برای دهیاری ایجاد نماید.

۸-۲-۵. **دریافت عوارض بیمه تأمین اجتماعی و بیمه اراضی و املاک:** ماده ۹۶ قانون برنامه چهارم توسعه، دولت را مکلف به استقرار نظام جامع تأمین اجتماعی کرده است که در بند «الف» آن به « لزوم افزایش پوشش بیمه‌های اجتماعی با توجه خاص به روستاییان و عشایر و شاغلان شهری که تاکنون تحت پوشش نبوده‌اند، تأکید شده است. از این رو آیین‌نامه تشکیل صندوق بیمه اجتماعی روستاییان و عشایر کشور در بهمن ماه سال ۱۳۸۳ به تصویب هیأت وزیران رسید. این آیین‌نامه صندوق را موظف کرده است تا در قبال دریافت سهم ۵ درصد درآمد بیمه شده روستایی و عشایری و ۱۰ درصد سهم دولت، خدمات بیمه بازنشستگی، ازکارافتادگی، بازماندگی، درمان و بیکاری را به مشترکان خود ارائه دهد. همچنین فعالیت در بخش کشاورزی به علت اتکالی زیاد به طبیعت و وابستگی آن به عوامل و شرایط جوی و محیطی، فعالیتی همراه با ریسک محسوب می‌شود و تولید کنندگان این بخش همواره با خسارات ناشی از بروز حوادث قهری و بلایای طبیعی روبه‌رو هستند، از این رو برای کاهش ریسک تولید ناشی از خسارات احتمالی، صندوق بیمه کشاورزی توسط شرکت‌های بیمه‌گر اقدام به بیمه محصولات کشاورزی در سطح کشور می‌نماید. بیمه املاک نیز از دیگر بیمه‌های رایج به شمار می‌رود که می‌توان با انجام بررسی‌های دقیق عوارض اندکی بر حق بیمه دریافتی از شرکت‌های بیمه‌گذار در این سه حوزه وضع نمود که البته مستلزم تصویب قوانین مورد نیاز در این زمینه می‌باشد.

۹-۲-۵. **دریافت عوارض از اراضی بایر:** وجود تعداد قابل توجهی بهره‌بردارهای غیرفعال در روستا موجب شده تا بخشی از منابع تولید روستا از چرخه اقتصادی خارج گردد. برای این منظور چنانچه پشتوانه حقوقی لازم ایجاد گردد می‌توان با دریافت عوارض، ضمن کسب درآمد از مالکین این نوع زمین‌ها، بخشی از آن را به چرخه تولید بازگرداند.

۱۰-۲-۵. **انجام کشت دوم:** عملیات کاشت، داشت و برداشت برنج حدود نیمی از سال به طول می‌انجامد و بقیه سال بخش عمده این عوامل بیکار می‌مانند. با انجام کشت دوم پس از برداشت برنج می‌توان ضمن ایجاد درآمد جانبی برای روستاییان، منابع مالی دهیاری را از طریق ارتقای توان مالی اهالی برای پرداخت عوارض افزایش داد.

۱۱-۲-۵. **پرورش ماهی:** در کنار کشت دوم، پرورش ماهی گزینه دیگری است که به دو صورت پرورش ماهی در قفس و یا همراه با کشت برنج به تنوع فعالیت‌های اقتصادی روستا و افزایش درآمد مردم محلی کمک می‌کند.

شکل ۱. نمودار درخت سلسله مراتب تصمیم برای مسأله تحقیق

منبع: یافته‌های تحقیق

۶. بحث و نتیجه گیری

از میان معیارهای ارزیابی و انتخاب گزینه های درآمدی نیز ۵ معیار باقی ماند. سپس از روش فرآیند تحلیل سلسله مراتبی (AHP)، برای تعیین اولویت گزینه های درآمدی بدست آمده در مرحله قبل استفاده شد. در این مرحله نتایج روش دلفی در شناسایی منابع درآمدی و معیارهای ارزیابی آنها مبنای طراحی ساختار سلسله مراتبی مسأله تحقیق قرار گرفت. پس از مدل سازی مسأله تحقیق و تدوین پرسش نامه، مقایسه های زوجی، گروه تصمیم گیرنده، اهمیت هر یک از گزینه ها و معیارها نسبت به یکدیگر مشخص شد. نهایتاً با تحلیل داده های گراوری شده، اولویت گزینه های درآمدی پیشنهادی مشخص شد. بر این اساس اصلاح طرح هادی (۰/۰۷۱۶)، ایجاد اقامتگاه و کمپینگ (۰/۰۴۹۱) و پرورش گل و گیاه (۰/۰۴۸۷) به ترتیب دارای اولویت های اول تا سوم برای کسب درآمد می باشند. کشت دوم (۰/۰۳۴۴)، پرورش ماهی (۰/۰۳۵۱)، ایجاد بازارچه ساحلی (۰/۰۳۱۷) و استعلام نقل و انتقال اسناد رسمی از دهیاری (۰/۰۲۷۰) نیز به ترتیب در درجه اهمیت چهارم تا هفتم قرار گرفتند. دریافت عوارض از اراضی بایر (۰/۰۲۵۹) دارای اولویت هشتم، دریافت عوارض از واگذاری انشعاب آب و امتیاز برق و تلفن (۰/۰۲۳۰) دارای اولویت نهم، دریافت عوارض بیمه تأمین اجتماعی و بیمه اراضی و املاک (۰/۰۲۰۱) دارای اولویت دهم و احداث سردخانه (۰/۰۱۲۶) دارای اولویت یازدهم می باشند.

همچنین معیارهایی که اولویت بندی گزینه های درآمدی بر اساس آنها انجام گرفته به ترتیب درجه اهمیت عبارتند از: بالا بودن مقدار درآمد (۰/۲۳۶۱)، درون زا بودن درآمد و اتکا به زمینه ها و توانمندی های محیطی (۰/۲۱۹۵)، استمرار درآمد (۰/۱۹۵۴)، نیاز به سرمایه گذاری اندک (۰/۱۷۷۱)، وجود پشتوانه قانونی (۰/۱۷۱۹).

همان طور که پیشتر توضیح داده شد، برای دستیابی به اولویت نهایی گزینه ها، ماتریس مقایسه ای گروه با تلفیق ماتریس مقایسات زوجی افراد با یکدیگر بدست می آید و برای تعیین اولویت هر یک از معیارها یا گزینه ها، ماتریس نرمال شده هر یک از ماتریس های گروهی محاسبه و سپس با تعیین میانگین هر یک از سطرهای ماتریس یاد شده، اولویت هر یک از معیارها نسبت به هدف و اولویت هر یک از گزینه ها نسبت به معیارها بدست می آید. در ادامه ماتریس نرمال شده و اولویت عناصر هر یک از ماتریس ها در جداول (۲) تا (۶) ارائه شده است:

جدول ۲. ماتریس نرمال شده و اولویت گزینه‌های درآمدی نسبت به معیار درون‌زا بودن منبع درآمد

درون‌زا بودن منبع درآمد	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	W _i
۱	۰/۱۴۰۱	۰/۱۵۹ ۷	۰/۱۵۴۴	۰/۱۳۲۸	۰/۱۵۵۰	۰/۱۱۷۴	۰/۱۸۳۲	۰/۱۵۷۲	۰/۱۲۱۸	۰/۱۲۰۹	۰/۱۱۵۰	۰/۱۴۱۶
۲	۰/۱۱۷۸	۰/۱۳۴ ۳	۰/۱۵۴۴	۰/۱۵۷۹	۰/۱۰۳۷	۰/۱۰۸۹	۰/۱۹۱۸	۰/۱۷۴۰	۰/۱۲۱۸	۰/۱۲۰۹	۰/۱۱۵۰	۰/۱۳۶۴
۳	۰/۱۱۷۸	۰/۱۱۲ ۹	۰/۱۲۹۸	۰/۱۵۷۹	۰/۱۸۶۶	۰/۱۲۶۲	۰/۱۶۸۸	۰/۱۴۲۱	۰/۱۰۲۴	۰/۱۲۰۹	۰/۱۳۶۸	۰/۱۳۶۶
۴	۰/۱۱۷۸	۰/۰۹۴ ۹	۰/۰۹۱۸	۰/۱۱۱۷	۰/۱۵۵۰	۰/۱۲۶۲	۰/۱۳۱۷	۰/۰۹۰۸	۰/۰۹۲۵	۰/۱۲۰۹	۰/۱۳۶۸	۰/۱۱۵۵
۵	۰/۰۳۵۶	۰/۰۵۱ .	۰/۰۲۷۴	۰/۰۲۸۴	۰/۰۳۹۴	۰/۰۳۷۱	۰/۰۱۶۷	۰/۰۳۸۲	۰/۰۵۱۲	۰/۰۷۱۹	۰/۰۶۸۴	۰/۰۴۲۳
۶	۰/۰۱۸۹	۰/۰۱۹ ۵	۰/۰۱۶۳	۰/۰۱۴۰	۰/۰۱۶۸	۰/۰۱۵۸	۰/۰۰۶۲	۰/۰۰۷۸	۰/۰۱۸۴	۰/۰۱۸۳	۰/۰۲۰۷	۰/۰۱۵۷
۷	۰/۰۲۸۳	۰/۰۲۵ ۹	۰/۰۲۸۵	۰/۰۳۱۴	۰/۰۸۷۲	۰/۰۹۴۳	۰/۰۳۷۰	۰/۰۳۴۵	۰/۰۵۵۰	۰/۰۵۴۶	۰/۰۶۱۸	۰/۰۴۹۰
۸	۰/۰۴۸۱	۰/۰۴۱ ۷	۰/۰۴۹۳	۰/۰۶۶۴	۰/۰۵۵۷	۰/۱۰۹۷	۰/۰۵۷۹	۰/۰۵۴۰	۰/۰۵۵۰	۰/۰۵۴۶	۰/۰۶۱۸	۰/۰۵۹۵
۹	۰/۱۱۷۸	۰/۱۱۲ ۹	۰/۱۲۹۸	۰/۱۱۱۷	۰/۰۷۸۸	۰/۰۸۸۱	۰/۰۶۸۹	۰/۱۰۰۵	۰/۱۰۲۴	۰/۰۷۱۹	۰/۰۸۷۴	۰/۰۹۷۳
۱۰	۰/۱۱۷۸	۰/۱۱۲ ۹	۰/۱۰۹۲	۰/۰۹۳۹	۰/۰۵۵۷	۰/۰۸۸۱	۰/۰۶۸۹	۰/۱۰۰۵	۰/۱۴۴۸	۰/۱۰۱۶	۰/۰۸۱۳	۰/۰۹۷۷
۱۱	۰/۱۴۰۱	۰/۱۳۴ ۳	۰/۱۰۹۲	۰/۰۹۳۹	۰/۰۶۶۲	۰/۰۸۸۱	۰/۰۶۸۹	۰/۱۰۰۵	۰/۱۳۴۸	۰/۱۴۳۷	۰/۱۱۵۰	۰/۱۰۸۶
-	$\lambda_{\max} = 11.3987$		C.I. = 0.0362			R.I. = 1.51			C.R. = 0.0240			

منبع: یافته‌های تحقیق

۱. اصلاح طرح هادی
۲. ایجاد اقامتگاه و کمپینگ
۳. پرورش گل و گیاه
۴. احداث بازارچه ساحلی
۵. استعلام نقل و انتقال اسناد رسمی از دهیاری
۶. دریافت عوارض از واگذاری انشعاب آب و امتیاز برق و تلفن
۷. احداث سردخانه
۸. دریافت عوارض بیمه اجتماعی و بیمه اراضی و املاک
۹. دریافت عوارض از اراضی بایر
۱۰. انجام کشت دوم
۱۱. پرورش ماهی (در قفس و کشت توام ماهی با برنج)

جدول ۳. ماتریس نرمال شده و اولویت گزینه‌های درآمدی نسبت به معیار وجود پشتوانه قانونی

وجود پشتوانه قانونی	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	W _i
۱	۰/۰۲۰۶	۰/۰۲۱۰	۰/۰۱۷۶	۰/۰۱۷۶	۰/۰۱۷۶	۰/۰۱۷۶	۰/۰۲۱۹	۰/۰۲۱۹	۰/۰۱۷۳	۰/۰۱۷۳	۰/۰۲۸۳	۰/۰۱۹۹
۲	۰/۱۷۴۷	۰/۱۷۷۹	۰/۱۷۰۲	۰/۱۷۰۲	۰/۱۷۰۲	۰/۱۷۰۲	۰/۱۱۹۰	۰/۱۱۹۰	۰/۱۵۷۱	۰/۱۵۷۱	۰/۲۳۲۵	۰/۱۶۵۳
۳	۰/۱۲۷۵	۰/۱۱۳۶	۰/۱۰۸۸	۰/۱۰۸۸	۰/۱۰۸۸	۰/۱۰۸۸	۰/۱۱۳۷	۰/۱۱۳۷	۰/۱۳۷۸	۰/۱۳۷۸	۰/۰۹۴۹	۰/۱۱۵۸
۴	۰/۱۲۷۵	۰/۱۱۳۶	۰/۱۰۸۸	۰/۱۰۸۸	۰/۱۰۸۸	۰/۱۰۸۸	۰/۱۱۳۷	۰/۱۱۳۷	۰/۱۳۷۸	۰/۱۳۷۸	۰/۰۹۴۹	۰/۱۱۵۸
۵	۰/۱۲۷۵	۰/۱۱۳۶	۰/۱۰۸۸	۰/۱۰۸۸	۰/۱۰۸۸	۰/۱۰۸۸	۰/۱۱۳۷	۰/۱۱۳۷	۰/۱۳۷۸	۰/۱۳۷۸	۰/۰۹۴۹	۰/۱۱۵۸
۶	۰/۱۲۷۵	۰/۱۱۳۶	۰/۱۰۸۸	۰/۱۰۸۸	۰/۱۰۸۸	۰/۱۰۸۸	۰/۱۱۳۷	۰/۱۱۳۷	۰/۱۳۷۸	۰/۱۳۷۸	۰/۰۹۴۹	۰/۱۱۵۸
۷	۰/۰۳۸۳	۰/۰۶۱۱	۰/۰۳۹۱	۰/۰۳۹۱	۰/۰۳۹۱	۰/۰۳۹۱	۰/۰۴۰۸	۰/۰۴۰۸	۰/۰۳۲۲	۰/۰۳۲۲	۰/۰۳۵۱	۰/۰۳۹۷
۸	۰/۰۳۸۳	۰/۰۶۱۱	۰/۰۳۹۱	۰/۰۳۹۱	۰/۰۳۹۱	۰/۰۳۹۱	۰/۰۴۰۸	۰/۰۴۰۸	۰/۰۳۲۲	۰/۰۳۲۲	۰/۰۳۵۱	۰/۰۳۹۷
۹	۰/۰۲۴۵	۰/۰۲۳۳	۰/۰۱۶۲	۰/۰۱۶۲	۰/۰۱۶۲	۰/۰۱۶۲	۰/۰۲۶۱	۰/۰۲۶۱	۰/۰۲۰۶	۰/۰۲۰۶	۰/۰۲۸۳	۰/۰۲۱۳
۱۰	۰/۰۲۴۵	۰/۰۲۳۳	۰/۰۱۶۲	۰/۰۱۶۲	۰/۰۱۶۲	۰/۰۱۶۲	۰/۰۲۶۱	۰/۰۲۶۱	۰/۰۲۰۶	۰/۰۲۰۶	۰/۰۲۸۳	۰/۰۲۱۳
۱۱	۰/۱۶۹۰	۰/۱۷۷۹	۰/۲۶۶۴	۰/۲۶۶۴	۰/۲۶۶۴	۰/۲۶۶۴	۰/۲۷۰۴	۰/۲۷۰۴	۰/۱۶۸۸	۰/۱۶۸۸	۰/۲۳۲۵	۰/۲۲۹۴
-	$\lambda_{\max} = 11.1293$		C.I. = 0.0118			R.I. = 1.51			C.R. = 0.0078			

منبع: یافته‌های تحقیق

۱. اصلاح طرح هادی
۲. ایجاد اقامتگاه و کمپینگ
۳. پرورش گل و گیاه
۴. احداث بازارچه ساحلی
۵. استعلام نقل و انتقال اسناد رسمی از دهیاری
۶. دریافت عوارض از واگذاری انشعاب آب و امتیاز برق و تلفن
۷. احداث سردخانه
۸. دریافت عوارض بیمه اجتماعی و بیمه اراضی و املاک
۹. دریافت عوارض از اراضی بایر
۱۰. انجام کشت دوم
۱۱. پرورش ماهی (در قفس و کشت توام ماهی با برنج)

جدول ۴. ماتریس نرمال شده و اولویت گزینه‌های درآمدی نسبت به معیار بالا بودن مقدار درآمد

بالا بودن مقدار درآمد	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	W_i
۱	۰.۰۲۰۹	۰.۰۳۸۶	۰.۰۱۰۰	۰.۰۲۰۵	۰.۰۲۷۹	۰.۰۱۰۲	۰.۰۱۲۲	۰.۰۱۳۳	۰.۰۲۱۹	۰.۰۱۰۵	۰.۰۱۱۲	۰.۰۱۷۹
۲	۰.۱۶۶۶	۰.۰۳۰۷۴	۰.۰۲۵۵۳	۰.۰۲۵۸۶	۰.۰۳۳۵۹	۰.۰۵۶۳۵	۰.۰۲۳۸۷	۰.۰۲۷۵۳	۰.۰۱۹۱۴	۰.۰۱۸۱۷	۰.۰۲۲۵۳	۰.۰۲۷۲۷
۳	۰.۱۶۷۲	۰.۰۹۶۰	۰.۰۰۷۹۸	۰.۰۱۵۹۰	۰.۰۰۹۱۷	۰.۰۰۵۷۲	۰.۰۰۷۵۳	۰.۰۰۷۸۵	۰.۰۰۶۶۰	۰.۰۰۷۱۴	۰.۰۰۷۹۷	۰.۰۰۹۲۹
۴	۰.۰۰۷۳۲	۰.۰۰۸۵۴	۰.۰۰۳۶۰	۰.۰۰۷۱۸	۰.۰۰۶۹۷	۰.۰۰۳۰۷	۰.۰۱۱۷۹	۰.۰۱۲۸۶	۰.۰۱۶۳۹	۰.۰۰۹۲۲	۰.۰۱۲۰۰	۰.۰۰۸۹۹
۵	۰.۱۶۱۱	۰.۱۹۶۴	۰.۱۸۶۷	۰.۰۲۲۱۲	۰.۰۲۱۴۶	۰.۰۱۹۸۲	۰.۰۲۳۸۷	۰.۰۱۶۹۳	۰.۰۱۷۹۸	۰.۰۱۶۴۲	۰.۰۱۹۳۸	۰.۰۱۹۳۱
۶	۰.۱۵۵۰	۰.۰۴۱۱	۰.۰۱۰۵۰	۰.۰۱۷۵۹	۰.۰۰۸۱۵	۰.۰۰۷۵۳	۰.۰۲۲۸۱	۰.۰۱۵۳۰	۰.۰۱۸۵۹	۰.۰۱۸۳۴	۰.۰۱۷۶۳	۰.۰۱۴۱۹
۷	۰.۰۰۶۰۹	۰.۰۰۴۵۹	۰.۰۰۳۷۷	۰.۰۰۲۱۷	۰.۰۰۳۲۰	۰.۰۰۱۱۸	۰.۰۰۳۵۶	۰.۰۰۷۶۵	۰.۰۰۶۳۸	۰.۰۱۰۲۰	۰.۰۰۸۶۲	۰.۰۰۵۲۲
۸	۰.۰۰۶۴۴	۰.۰۰۴۵۹	۰.۰۰۴۱۷	۰.۰۰۲۲۹	۰.۰۰۵۲۱	۰.۰۰۲۰۲	۰.۰۰۱۹۱	۰.۰۰۴۱۱	۰.۰۰۴۸۵	۰.۰۰۶۰۰	۰.۰۰۴۶۳	۰.۰۰۴۲۰
۹	۰.۰۰۲۰۹	۰.۰۰۳۵۲	۰.۰۰۲۶۵	۰.۰۰۰۹۶	۰.۰۰۲۶۲	۰.۰۰۰۸۹	۰.۰۰۱۲۲	۰.۰۰۱۸۶	۰.۰۰۲۱۹	۰.۰۰۴۵۶	۰.۰۰۱۵۹	۰.۰۰۲۱۹
۱۰	۰.۰۰۴۸۹	۰.۰۰۴۱۵	۰.۰۰۲۷۴	۰.۰۰۱۹۱	۰.۰۰۳۲۰	۰.۰۰۱۰۱	۰.۰۰۰۸۶	۰.۰۰۱۶۸	۰.۰۰۱۱۸	۰.۰۰۲۴۵	۰.۰۰۱۲۴	۰.۰۰۲۳۰
۱۱	۰.۰۰۶۰۹	۰.۰۰۶۶۸	۰.۰۱۹۴۰	۰.۰۰۱۹۶	۰.۰۰۳۶۳	۰.۰۰۱۴۰	۰.۰۰۱۳۵	۰.۰۰۲۹۱	۰.۰۰۴۵۱	۰.۰۰۶۴۵	۰.۰۰۳۲۸	۰.۰۰۵۲۴
-	$\lambda_{max} = 12.4527$			$C.I. = 0.1321$			$R.I. = 1.51$			$C.R. = 0.0875$		

منبع: یافته‌های تحقیق

۱. اصلاح طرح هادی
۲. ایجاد اقامتگاه و کمپینگ
۳. پرورش گل و گیاه
۴. احداث بازارچه ساحلی
۵. استعلام نقل و انتقال اسناد رسمی از دهیاری
۶. دریافت عوارض از واگذاری انشعاب آب و امتیاز برق و تلفن
۷. احداث سردخانه
۸. دریافت عوارض بیمه اجتماعی و بیمه اراضی و املاک
۹. دریافت عوارض از اراضی بایر
۱۰. انجام کشت دوم
۱۱. پرورش ماهی (درقفس و کشت توام ماهی با برنج)

جدول ۵. ماتریس نرمال شده و اولویت گزینه‌های درآمدی نسبت به معیار استمرار درآمد

استمرار درآمد	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	W_i
۱	۰.۰۱۸۷	۰.۰۳۱۷	۰.۰۱۳۲	۰.۰۱۰۹	۰.۰۲۵۹	۰.۰۱۸۹	۰.۰۰۸۱	۰.۰۱۰۲	۰.۰۱۸ ۲	۰.۰۱۵ ۹	۰.۰۱۳۶	۰.۰۱۶۸
۲	۰.۱۶۳۸	۰.۰۲۷۷۱	۰.۰۲۵۶۸	۰.۰۲۷۹۳	۰.۰۳۳۲۱	۰.۰۲۹۱۰	۰.۰۲۵۲۱	۰.۰۲۵۲۹	۰.۱۸۳ ۲	۰.۱۶۵۷	۰.۰۱۷۵ ۷	۰.۰۲۳۹۱
۳	۰.۱۳۹۰	۰.۰۱۰۵۳	۰.۰۰۹۷۶	۰.۰۱۱۱۱	۰.۰۰۸۹۲	۰.۰۰۶۵۷	۰.۰۰۹۹۷	۰.۰۱۱۱۷	۰.۱۶۴ ۹	۰.۱۵۶۳	۰.۰۱۴۸ ۵	۰.۰۱۱۷۲
۴	۰.۱۳۵۰	۰.۰۰۷۷۹	۰.۰۰۶۹۰	۰.۰۰۷۸۵	۰.۰۰۶۴۱	۰.۰۰۶۵۷	۰.۰۰۹۹۷	۰.۰۱۳۶۹	۰.۱۵۶ ۲	۰.۱۶۵۷	۰.۰۱۶۱۵	۰.۰۱۱۰۰
۵	۰.۱۵۳۸	۰.۰۱۷۷۱	۰.۰۲۳۲۱	۰.۰۲۶۰۰	۰.۰۲۱۲۲	۰.۰۲۷۰۸	۰.۰۲۳۴۶	۰.۰۲۳۰۹	۰.۱۵۰ ۳	۰.۱۵۱ ۱	۰.۰۱۶۷۰	۰.۰۲۰۳۶
۶	۰.۱۴۴۵	۰.۰۱۳۸۶	۰.۰۲۱۶۰	۰.۰۱۷۳۸	۰.۰۱۱۴۰	۰.۰۱۴۵۵	۰.۰۱۶۰۳	۰.۰۱۳۶۹	۰.۱۳۳ ۷	۰.۱۵۱ ۱	۰.۰۱۷۳ ۵	۰.۰۱۵۳۴
۷	۰.۰۰۸۷۷	۰.۰۰۴۱۶	۰.۰۰۳۷۱	۰.۰۰۲۹۸	۰.۰۰۳۴۳	۰.۰۰۳۴۴	۰.۰۰۳۷۹	۰.۰۰۲۷۱	۰.۰۴۴ ۵	۰.۰۶۲۸	۰.۰۰۴۷ .	۰.۰۰۴۴۰
۸	۰.۰۰۷۸۰	۰.۰۰۴۶۵	۰.۰۰۳۷۱	۰.۰۰۲۴۴	۰.۰۰۳۹۰	۰.۰۰۴۵۱	۰.۰۰۵۹۳	۰.۰۰۴۲۵	۰.۰۶۴۶	۰.۰۳۹ ۱	۰.۰۰۶۶۴	۰.۰۰۴۹۳
۹	۰.۰۰۲۲۳	۰.۰۰۳۲۷	۰.۰۰۱۲۸	۰.۰۰۱۰۹	۰.۰۰۳۰۵	۰.۰۰۲۳۵	۰.۰۰۱۸۴	۰.۰۰۱۴۲	۰.۰۲۱ ۶	۰.۰۰۲۶۸	۰.۰۰۱۱ ۴	۰.۰۰۲۰۴
۱۰	۰.۰۰۲۲۳	۰.۰۰۳۱۷	۰.۰۰۱۱۸	۰.۰۰۰۹۰	۰.۰۰۲۶۶	۰.۰۰۱۸۳	۰.۰۰۱۱۴	۰.۰۰۲۰۶	۰.۰۱۵ ۳	۰.۰۰۱۹ .	۰.۰۰۱۰ ۳	۰.۰۰۱۷۸
۱۱	۰.۰۰۳۴۹	۰.۰۰۳۹۸	۰.۰۰۱۶۶	۰.۰۰۱۲۳	۰.۰۰۳۲۱	۰.۰۰۲۱۱	۰.۰۰۱۸۴	۰.۰۰۱۶۱	۰.۰۴۷ ۸	۰.۰۰۴۶۵	۰.۰۰۲۵ ۲	۰.۰۰۲۸۲

-	$\lambda_{\max} = 11.4823$	$C.I. = 0.0438$	$R.I. = 1.51$	$C.R. = 0.0290$
---	----------------------------	-----------------	---------------	-----------------

منبع: یافته‌های تحقیق

۷. احداث سردخانه ۸. دریافت عوارض بیمه اجتماعی و بیمه اراضی و املاک ۹. دریافت عوارض از اراضی بایر ۱۰. انجام کشت دوم ۱۱. پرورش ماهی (در قفس و کشت توام ماهی با برنج)	۱. اصلاح طرح هادی ۲. ایجاد اقامتگاه و کمپینگ ۳. پرورش گل و گیاه ۴. احداث بازارچه ساحلی ۵. استعلام نقل و انتقال اسناد رسمی از دهیاری ۶. دریافت عوارض از واگذاری انشعاب آب و امتیاز برق و تلفن

جدول ۶. ماتریس نرمال شده و اولویت گزینه‌های درآمدی نسبت به معیار نیاز به سرمایه‌گذاری اندک

نیاز به سرمایه‌گذاری اندک	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	W_i
۱	۰,۱۶۹۸	۰,۱۵۶۵	۰,۱۷۳۰	۰,۱۵۳۶	۰,۱۶۹۹	۰,۱۴۸۱	۰,۱۹۶۲	۰,۲۰۲۶	۰,۱۷۰۱	۰,۱۳۸۶	۰,۱۶۲۶	۰,۱۶۷۴
۲	۰,۰۹۱۳	۰,۰۸۴۱	۰,۱۰۳۶	۰,۱۰۲۷	۰,۰۹۵۶	۰,۱۴۳۳	۰,۱۳۴۷	۰,۱۷۵۴	۰,۰۶۴۶	۰,۰۶۲۶	۰,۰۶۹۵	۰,۱۰۲۵
۳	۰,۰۳۳۰	۰,۰۲۷۳	۰,۰۳۳۶	۰,۰۴۸۶	۰,۰۲۱۶	۰,۰۸۱۴	۰,۰۱۷۹	۰,۰۲۵۰	۰,۰۲۸۹	۰,۰۳۵۲	۰,۰۶۶۸	۰,۰۳۸۱
۴	۰,۰۳۴۳	۰,۰۲۵۴	۰,۰۲۱۵	۰,۰۳۱۰	۰,۰۲۷۶	۰,۰۳۳۵	۰,۰۱۹۰	۰,۰۲۱۰	۰,۰۳۳۴	۰,۰۳۲۴	۰,۰۴۲۳	۰,۰۲۹۲
۵	۰,۰۴۳۲	۰,۰۳۸۰	۰,۰۶۷۳	۰,۰۴۸۶	۰,۰۴۳۲	۰,۰۴۵۲	۰,۰۱۷۷	۰,۰۲۵۰	۰,۰۶۴۶	۰,۰۶۲۶	۰,۰۵۵۸	۰,۰۴۶۵
۶	۰,۰۲۰۶	۰,۰۱۰۵	۰,۰۰۷۴	۰,۰۱۶۷	۰,۰۱۷۲	۰,۰۱۸۰	۰,۰۱۱۴	۰,۰۱۵۴	۰,۰۲۱۷	۰,۰۱۹۶	۰,۰۳۲۲	۰,۰۱۷۳
۷	۰,۰۴۶۴	۰,۰۳۰۲	۰,۱۰۳۶	۰,۰۷۶۰	۰,۱۲۲۱	۰,۰۸۰۴	۰,۰۴۳۷	۰,۰۴۱۳	۰,۰۴۴۴	۰,۰۴۷۶	۰,۰۶۷۴	۰,۰۶۳۹
۸	۰,۰۵۸۳	۰,۰۳۶۹	۰,۱۲۳۲	۰,۱۳۰۷	۰,۱۶۴۳	۰,۱۱۵۱	۰,۰۸۱۴	۰,۰۶۴۷	۰,۰۸۵۱	۰,۰۶۲۶	۰,۰۶۷۴	۰,۰۹۰۰
۹	۰,۱۲۰۱	۰,۱۵۶۵	۰,۱۳۹۹	۰,۱۱۱۷	۰,۰۸۰۴	۰,۰۹۹۷	۰,۱۴۱۰	۰,۰۹۱۵	۰,۱۲۰۳	۰,۰۹۸۰	۰,۱۲۳۵	۰,۱۱۶۶
۱۰	۰,۱۴۲۸	۰,۱۵۶۵	۰,۱۱۱۳	۰,۱۱۱۷	۰,۰۸۰۴	۰,۱۰۷۱	۰,۱۴۱۰	۰,۱۲۹۴	۰,۱۴۳۰	۰,۱۱۶۵	۰,۰۸۲۶	۰,۱۲۰۲
۱۱	۰,۲۴۰۲	۰,۲۷۸۲	۰,۱۱۵۷	۰,۱۶۸۸	۰,۱۷۷۸	۰,۱۲۸۳	۰,۱۹۶۲	۰,۲۰۸۶	۰,۲۲۳۹	۰,۳۲۴۳	۰,۲۲۹۹	۰,۲۰۸۴
-	$\lambda_{\max} = 11.4314$			$C.I. = 0.0392$			$R.I. = 1.51$			$C.R. = 0.0260$		

منبع: یافته‌های تحقیق

۱. اصلاح طرح هادی
۲. ایجاد اقامتگاه و کمپینگ
۳. پرورش گل و گیاه
۴. احداث بازارچه ساحلی
۵. استعلام نقل و انتقال اسناد رسمی از دهیاری
۶. دریافت عوارض از واگذاری انشعاب آب و امتیاز برق و تلفن
۷. احداث سردخانه
۸. دریافت عوارض بیمه اجتماعی و بیمه اراضی و املاک
۹. دریافت عوارض از اراضی بایر
۱۰. انجام کشت دوم
۱۱. پرورش ماهی (در قفس و کشت توام ماهی با برنج)

همچنین اعضای گروه AHP مقایسات زوجی معیارهای پنج‌گانه استخراج شده از روش دلفی را نیز انجام دادند که ماتریس نرمال شده و اولویت معیارها نسبت به یکدیگر در جدول (۷) ارائه شده است.

جدول ۷. ماتریس نرمال شده معیارها نسبت به هدف

هدف	بالا بودن مقدار درآمد	درون‌زا بودن درآمد	استمرار درآمد	نیاز به سرمایه‌گذاری اندک	وجود پشتوانه قانونی	W_i
بالا بودن مقدار درآمد	۰,۲۳۷۳	۰,۲۱۸۶	۰,۱۱۰۷	۰,۳۰۳۸	۰,۳۱۰۲	۰,۲۳۶۱
درون‌زا بودن	۰,۲۸۲۲	۰,۲۴۵۹	۰,۱۴۱۵	۰,۲۱۲۲	۰,۲۱۵۶	۰,۲۱۹۵
استمرار درآمد	۰,۲۲۶۷	۰,۲۶۰۰	۰,۱۴۹۶	۰,۱۶۲۴	۰,۱۷۸۲	۰,۱۹۵۴
نیاز به سرمایه‌گذاری اندک	۰,۱۲۲۷	۰,۱۸۲۰	۰,۲۹۹۱	۰,۱۵۷۱	۰,۱۲۴۵	۰,۱۷۷۱
وجود پشتوانه قانونی	۰,۱۳۱۲	۰,۰۹۳۴	۰,۲۹۹۱	۰,۱۶۴۴	۰,۱۷۱۵	۰,۱۷۱۹
$\lambda_{\max} = 5.3421$	$C.I. = 0.0684$		$R.I. = 1.12$		$C.R. = 0.0611$	

منبع: یافته‌های تحقیق

پس از محاسبه وزن معیارها نسبت به هدف و همچنین وزن گزینه‌های درآمدی نسبت به معیارها، می‌توانیم وزن نهایی هر گزینه را بدست آوریم. از آنجا که وزن معیارها منعکس‌کننده اهمیت آنها در تعیین هدف را نشان می‌دهد و وزن هر گزینه نسبت به معیارها بیانگر سهم آن گزینه در معیار مربوطه می‌باشد، بنابراین وزن نهایی هر گزینه از مجموع حاصل ضرب وزن هر معیار در وزن گزینه مربوطه از آن معیار بدست می‌آید. داده‌های مورد نیاز برای محاسبه وزن نهایی در جدول (۸) آمده است.

جدول ۸. وزن معیارها و وزن گزینه‌ها بر حسب هر یک از معیارها برای محاسبه وزن نهایی

شرح	نیاز به سرمایه‌گذاری W= ۰/۱۷۷۱	وجود پشتوانه قانونی W= ۰/۱۷۱۹	بالا بودن مقدار درآمد W= ۰/۲۲۶۱	استمرار درآمد W= ۰/۱۹۵۴	درون‌زا بودن W= ۰/۲۱۹۵
۱	۰,۱۶۷۴	۰,۰۱۹۹	۰,۰۱۷۹	۰,۰۱۶۸	۰,۱۴۱۶
۲	۰,۱۰۲۵	۰,۱۶۵۳	۰,۲۷۲۷	۰,۲۳۹۱	۰,۱۳۶۴
۳	۰,۰۳۸۱	۰,۱۱۵۸	۰,۰۹۲۹	۰,۱۱۷۲	۰,۱۳۶۶
۴	۰,۰۲۹۲	۰,۱۱۵۸	۰,۰۸۹۹	۰,۱۱۰۰	۰,۱۱۵۵
۵	۰,۰۴۶۵	۰,۱۱۵۸	۰,۱۹۳۱	۰,۲۰۳۶	۰,۰۴۲۳
۶	۰,۰۱۷۳	۰,۱۱۵۸	۰,۱۴۱۹	۰,۱۵۳۴	۰,۰۱۵۷
۷	۰,۰۶۳۹	۰,۰۳۹۷	۰,۰۵۲۲	۰,۰۴۴۰	۰,۰۴۹۰
۸	۰,۰۹۰۰	۰,۰۳۹۷	۰,۰۴۲۰	۰,۰۴۹۳	۰,۰۵۹۵
۹	۰,۱۱۶۶	۰,۰۲۱۳	۰,۰۲۱۹	۰,۰۲۰۴	۰,۰۹۷۳
۱۰	۰,۱۲۰۲	۰,۰۲۱۳	۰,۰۲۳۰	۰,۰۱۷۸	۰,۰۹۷۷
۱۱	۰,۰۲۸۴	۰,۲۲۹۴	۰,۰۵۲۴	۰,۰۲۸۲	۰,۱۰۸۶

منبع: یافته‌های تحقیق

۱. اصلاح طرح هادی
۲. ایجاد اقامتگاه و کمپینگ
۳. پرورش گل و گیاه
۴. احداث بازارچه ساحلی
۵. استعلام نقل و انتقال اسناد رسمی از دهیاری
۶. دریافت عوارض از واگذاری انشعاب آب و امتیاز برق و تلفن
۷. احداث سردخانه
۸. دریافت عوارض بیمه اجتماعی و بیمه ارضی و املاک
۹. دریافت عوارض از اراضی باير
۱۰. انجام کشت دوم
۱۱. پرورش ماهی (در قفس و کشت توام ماهی با برنج)

با محاسبه میانگین موزون هر یک از گزینه‌ها که از طریق ضرب کردن مقدار عددی هر یک از ردیف‌های جدول (۸) در مقادیر متناظر معیارها بدست می‌آید، می‌توان وزن نهایی گزینه‌های درآمدی را بدست آورد (جدول ۹).

جدول ۹. وزن نهایی (اولویت) گزینه‌های درآمدی پیشنهادی برای افزایش درآمد دهیاری گیلاکجان

اولویت‌ها	میانگین موزون	منابع درآمدی
۱	۰,۰۷۱۶	اصلاح طرح هادی
۲	۰,۰۴۹۱	احداث اقامتگاه و کمپینگ
۳	۰,۰۴۸۷	پرورش گل و گیاه
۴	۰,۰۳۴۴	کشت دوم
۵	۰,۰۳۵۱	پرورش ماهی
۶	۰,۰۳۱۷	احداث بازارچه ساحلی
۷	۰,۰۲۷۰	استعلام نقل و انتقال
۸	۰,۰۲۵۹	عوارض اراضی باير
۹	۰,۰۲۳۰	عوارض انشعاب آب و امتیاز برق و تلفن
۱۰	۰,۰۲۰۱	عوارض بیمه اجتماعی و بیمه ارضی و املاک
۱۱	۰,۰۱۲۶	احداث سردخانه

منبع: یافته‌های تحقیق

بر اساس نتایج بدست آمده در این تحقیق و الزامات همراه با گزینه‌های درآمدی مطرح شده، برای عملیاتی شدن بهتر منابع درآمدی، برخی پیشنهادها به شرح زیر ارائه می‌گردد:

۱. تحقق برخی از منابع درآمدی پیشنهادی مانند: احداث اقامتگاه و کمپینگ، سردخانه و پرورش گل و گیاه که توان کسب درآمد بالایی ایجاد می‌کنند، نیازمند سرمایه‌گذاری اولیه زیادی می‌باشند که تأمین آن از عهده دهیاری به تنهایی خارج است. با توجه به "دستورالعمل پرداخت وام به دهیاری‌ها برای اجرای طرح‌های درآمدزا" دهیاری‌ها می‌توانند با ارائه طرح‌های درآمدزا به معاونت عمرانی استانداری نسبت به دریافت وام اقدام نمایند. با توجه به حجم بالای سرمایه‌گذاری مورد نیاز در این زمینه، و لزوم ارائه اسناد تعهدآور (وثیقه) برای دریافت وام که تأمین آن توسط یک دهیاری مشترک توسط چند دهیاری اجرا شود تا به موجب قانون از مزایای افزایش مقدار تسهیلات در صورت اجرای طرح مشترک توسط چند دهیاری نیز برخوردار گردند.

۲. از دیگر راه‌های جذب سرمایه مورد نیاز برای اجرای طرح‌های اشاره شده در بند (۱) جذب سرمایه از بخش خصوصی و یا اجرای طرح با مشارکت یک یا چند شهرداری می‌باشد. با توجه به این که شهرداری‌ها از منابع مالی بیشتری برخوردارند، اجرای

مشترک طرح با شهرداری‌های شهرهای نزدیک به روستای گیلکجان، نیاز به دریافت وام را کاهش داده و در صورت دریافت وام تأمین وثیقه مورد نیاز آسان تر خواهد بود.

۳. پرورش ماهی که یکی از گزینه‌های اولویت‌دار درآمدی به شمار می‌رود، می‌تواند به دو شکل پرورش ماهی در قفس با استفاده از آب‌های ساحلی و پرورش ماهی در شالیزار به صورت کشت توأم ماهی با برنج انجام شود. برای اجرایی شدن بهتر این دو طرح نیاز به جلب همکاری نزدیک دستگاه‌های متولی و به ویژه اداره کل شیلات استان برای دریافت کمک‌های فنی و آموزشی و همچنین بچه ماهی از این دستگاه می‌باشد. دهیاری و شورای اسلامی روستا نقش بسیار مهمی در پذیرش و اقتناع گروه‌های هدف برای بکارگیری نوآوری‌های یاد شده بر عهده دارند به نحوی که تشویق بهره‌برداران به پذیرش و کاربرد نوآوری، ارتباط مستقیمی با تلاش‌های خبرگان محلی و منتخبین مردم در توجیه آنها دارد.

۴. اصلاح و روزآمد شدن طرح هادی روستا که به عنوان مهمترین منبع کسب درآمد شناسایی شده است، با تغییرات بنیادینی که در باز تعریف کاربری اراضی روستا ایجاد می‌کند، زمینه‌های قانونی لازم برای اجرای پروژه‌های سرمایه‌گذاری که خود گروه دیگری از منابع درآمدی را برای دهیاری تشکیل می‌دهند، فراهم کرده و با جهت دهی ساخت و سازها متناسب به شرایط و نیازهای کنونی توسعه روستا، جهشی در اقتصاد روستایی ایجاد می‌کند. از آنجا که بازنگری در طرح هادی روستا بر تعیین کاربری عوامل تولید و به ویژه زمین، تأثیر مستقیمی دارد، این امر می‌بایست با توجه به دیگر راهکارهای پیشنهادی برای افزایش درآمد دهیاری انجام گیرد. در زمینه نقش منابع تولید در افزایش درآمد چند خط مشی کلی در راهکارهای پیشنهادی دنبال شده است که عبارتند از: تعریف کاربردهای جدید از منابع تولید موجود مانند انجام کشت دوم و کشت توأم ماهی و برنج، استفاده از منابعی که تاکنون بدون استفاده بوده و یا ظرفیت‌های خالی در استفاده از آنها وجود دارد مانند: پرورش ماهی در قفس در آب‌های ساحلی و یا تغییر برخی کاربری‌های کشاورزی به کاربری‌های تجاری و گردشگری. با توجه به نقش طرح هادی در تعیین جهت و کاربرد عوامل تولید، اصلاحات اعمال شده در این طرح باید به گونه‌ای باشد که دستیابی به هدف افزایش درآمد از طریق دیگر گزینه‌های پیشنهادی را مخدوش نسازد.

۵. در میان گزینه‌های درآمدی پیشنهادی، تحقق سه مورد استعلام نقل و انتقال اسناد رسمی از دهیاری، دریافت عوارض از واگذاری انشعاب آب و امتیاز برق و تلفن و دریافت عوارض از اراضی بایر، در گرو تدوین مبانی حقوقی مورد نیاز از سوی مراجع ذیصلاح می‌باشد. از آنجا که تمامی دهیاری‌ها در این زمینه دارای اشتراک منافع می‌باشند، نقش فعال شورای اسلامی و دهیاری روستای گیلکجان در برقراری تماس با همتایان خود در دیگر روستاها و متقاعد نمودن مسوولین استان برای پیگیری این امر در سطح ملی بسیار حایز اهمیت است.

۷. منابع

۱. آخوندی، عباس، ۱۳۸۸، گفت وگو با دکتر عباس آخوندی درباره تقویت حکمرانی محلی ضرورتی لازم اما ناکافی، روزنامه اعتماد، شماره ۱۹۷۱.
۲. ایمانی جاجرمی، حسین و فیروزآبادی، سید احمد، ۱۳۸۶، بررسی مدل‌های سنجش عملکرد مدیریت محلی با تأکید بر سازمان‌های مدیریت شهری و روستایی در ایران، فصل‌نامه علوم اجتماعی، شماره ۳۲، صص ۹۱-۱۱۱.
۳. بدری، علی و نعمتی، مرتضی، ۱۳۸۶، ارزیابی نقش کارکردی نظام نوین مدیریت روستایی مقایسه تطبیقی دهیاری‌های فعال در روستاهای کوچک و بزرگ مطالعه موردی: استان گلستان، پژوهش‌های جغرافیایی، شماره ۵۹، صص ۱۷۶-۱۶۱.
۴. بدری سید علی و موسوی، سید عارف، ۱۳۸۸، مدیریت نوین روستایی در جستوی راهکاری مناسب برای توسعه دهیاری‌ها، چاپ اول، انتشارات فرهنگی اشتیاق نور.
۵. پورعیسی، مجید، ۱۳۸۸، منابع مالی و درآمدی دهیاری‌ها، دفتر امور روستایی استانداری گیلان.
۶. قدیری معصوم، مجتبی و ریاحی، وحید، ۱۳۸۳، بررسی محورها و چالش‌های مدیریت روستایی در ایران، پژوهش‌های جغرافیایی، شماره ۴۳، صص ۱۷۷-۱۹۸.
۷. دهیاری و شورای اسلامی گیلکجان، ۱۳۸۸.
۸. معاونت برنامه‌ریزی استانداری گیلان، ۱۳۸۶، سالنامه آماری استان گیلان (۱۳۸۵).
۹. مطالعات میدانی، ۱۳۸۸.
۱۰. مهدوی، مسعود و نجفی کانی، علی‌اکبر، ۱۳۸۴، دهیاری‌ها تجربه‌ای دیگر در مدیریت روستاهای ایران، نمونه موردی: دهیاری‌های استان آذربایجان غربی، پژوهش‌های جغرافیایی شماره ۵۳، صص ۳۹-۲۱.

۱۱. Calvo, C. M. ۱۹۹۸, **Financing Rural Transport Infrastructure**, World Bank.

۱۲. Kolovitskova, O. & Yuriy Lukovenko, ۲۰۰۳, **Ukraine Enhancing Local Government Revenue Raising Capacity: A Way of Reaching More Accountable Local Government**.

۱۳. Michelsen Institute, ۲۰۰۰, **New Challenges for Local Government Revenue Enhancement: Formative Process Research on the Local Government Reform in Tanzania**, Project Brief No. ۲.

۱۴. Sloggett, G. & Gerald Doeksen, ۱۹۸۸, **Funding for Local Government and Schools in Rural Oklahoma**, United States Department of Agriculture.